

تەفسیری ئەو نایەتانهی دەربارەیی (الاحسان) چاکە کاری هاتوون

[کوردی - کوردی - kurdish]

ئامادەکردنی : پشتیوان سابیر عەزیز

٢٠١٠ - ١٤٣١

islamhouse.com

﴿ تفسير الايات الواردة في (الإحسان) ﴾

« باللغة الكوردية »

إعداد: بشتيوان صابر عزيز

١٤٣١ - ٢٠١٠

Islamhouse.com

تهفسیری نهو نایه تانهی ده ربارهی (الاحسان) چاکه کاری هاتوون

یه کهم: (الاحسان) له صیفه ته کانی خوای گه وره یه:

۱- { صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ } (البقرة: ۱۳۸).

واته: خوا ره نگی کردیین به ره نگی خوئی (که نیسلامی یه ته) و کئی باشتره له خوا له ره نگی پرشتن دا وه ئیمه په رستش هر بو نه و ده کهین.

۲- { مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى

بِاللَّهِ شَهِيدًا } (النساء: ۷۹).

واته: هر چاکه یه کت تووش بوو نه وه له خوا وه یه وه هر خراپه یه کت تووش بوو نه وه له خو ته وه یه و ئیمه توومان ناردوو به فروستاده بو خه لکی وه خوا به سه شایه تی نه وه بدات.

۳- { أَفْحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ } (المائدة: ۵۰).

واته: نایا نه وان داوای حوکمی نه فامی ده کهن ؟ نایا کئی حوکم و بیراری له هی خوا جوان و چاکتره ؟ لای که سانیک که پروای ته و او یان هه یه.

۴- { الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ } (السجدة: ۷).

واته: زاتیکه هه موو شتیکی به جوانترین شیوه دروست کردوو جا مروقی له سه ره تاوه له قور دروست کرد.

دووهم: چاکه کاری له صیفه تی پیغه مبه ران و پیاو چاکانه:

۱- { وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ

خَلِيلًا { (النساء: ۱۲۵).

واته: کئ ئایینی چاکتر و جوانتره (وه کئ دیندارتره) له کهسێک که بروی خۆی په کلا کردبیتته وه بو خوا له هه مان کاتدا نهو کهسه چاکه کار بیت و شوینی ئایینی ئیبراهیم که وتبئ به راستی و پاکئ (که به ویستی خۆی له به تال لای داوه بو لای راست) وه خوا ئیبراهیمی هه لبارد به دوست و خوشه ویستی خۆی.

۲- { وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانٍ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أُرَانِي أَخْرَجْنِي مِنَ أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبْنَأُ بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ } (يوسف: ۳۶).

واته: نهوسا دوو کوری لاو (خزمه تکار) له گه لئ چوونه به نیدیخانه که په کیکیان وتئ (به یوسف) به راستی له خه ومدا خۆمم دی تریم ده گۆشی که ده بی به عه رهق وه نه وهی تریان وتئ بیگومان له خه ومدا خۆمم دی نانم هه لده گرت به سه ر سه رمه وه بالنده لئئ ده خوارد لئکدانه وهی نهو (خه و) ه مان پئ بئئ به راستی ئیمه تۆ له چاکه کاران ده بینین که چاک خه و په رزین بکهیت.

۳- { وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ } (لقمان: ۲۲).

واته: هه ر کهسێک به راستی روو بکاته خوا (خۆی بداته ده ست خوا) و چاکه کار بئ (له گوftar و کردارا) نه وه بیگومان ده ستئ گرتووه به به هیزترین دهسته گبیره وه، وه سه رته نجامئ هه موو کارنک ته نها بو لای خوا په .

۴- { وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِينٌ } (الصفات: ۱۱۳).

واته: جا فه رو به ره که تمان رشت به سه ر ئیبراهیم و ئیسحاق دا و له نه وهی هه ردووکیان کار چاک و سه تمکار له خۆی به ئاشکرا هه بوو.

سپههم: فرمانئ خوائ گه وره به چاکه کاری:

۱- { وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ

وَالْمَسَاكِينَ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُعْرِضُونَ} (البقرة: ۸۳).

واته: وه بیرکهنه وه کاتیک که په یمانمان له جووله که وهرگرت که هیچ شتیک نه په رستن جگه له خوا وه چاکه بکه له گه ل دایک و باوک و خزمان و هه تیوان و بیچاران (به سته زمانان) وه قسه ی جوان بکه له گه ل خه لکیدا وه نوږ بکه وه زه کات بده ن ئینجا پشتتان هه لکرد که میکتان نه بیت وه ئیوه به ربه ره کانیکه رن واته پشت هه لکه رن.

۲- { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَىٰ بِالْأُنثَىٰ فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبِعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ} (البقرة: ۱۷۸).

واته: نهی نهو که سانه ی که پرواتان هیناوه پیویست کراوه له سهر تان توله سه ندن له کوژراواندا (به یه کسان) نازاد به نازادو بهنده به بهنده و ژن به ژن (میینه به میینه) ئینجا هه رکه سیک به خشرا له لایه ن برایه کی دینه وه به به شیک (له خوښه که) نه بی (خزمه کانی تر) په یه وه ی بکه نه به باشی (بکوژیش) به چاکه ی خوښه که بدات نه مه سووک کردنه له په روه ردگار تانه وه و میهره بان ی به ئینجا هه رکه سیک دوا ی نه مه ده ست درېزی کرد بوئو هه یه سزای به سوی، واته سزای به نازار.

۳- { إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ} (النحل: ۹۰).

واته: به راستی خوا فه رمان ده دات به دادگه ری و به چاکه و به به خشین به خزم و خوښ وه (خوا) به رگری ده کات له داوین پیسی و خراپه و ده ست درېزی ناموژگاربتان ده کات بو نه وه ی په ند وه رگرن و بیرکهنه وه.

۴- { وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا} (الإسراء: ۵۳).

واته: وه (ئەى موخەممەد(صلى الله عليه وسلم)) بلى به بەندەكانم قسەيەك بكەن كه جوانترو باشترينى قسە بيت بەراستى شەيتان ناكوكى و ئازاوه دەخاتە نيوانيان بەراستى شەيتان ھەميشە بو ئادەمى دووژمىنىكى روون و ئاشكرايە.

۵- {وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ} (القصص: ۷۷).

واته: وه لهو (گەنج و سامان) ھى خوا پىيى داوى ئەو دنيا پى بەدەس پىنە وه بەشى خويشت لەم دنيايە لە بىر نەچى وه چاکە بکە (لەگەل خەلکدا) ھەرچونى خوا چاکەى لەگەل تودا کردوو، وه لەسەر زەوى دا بەشوپن خراپەدا مەگەرى بەراستى خوا خراپەکانى خوش ناويت.

۶- {وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ} (العنكبوت: ۴۶).

واته: دەمەقالى و موخادەلە مەكەن لەگەل خاوەنى كتيبه ئاسمانىيەكاندا مەگەر بە جوانترین شيوە جگە لە وانەيان كە سنەميان كرد (لە ئيوە) وه (بە خاوەن كتيبهكان) بلىن باوەرمان ھىناوہ بەوہى نيردراوہتە خواروہ بو ئيمە و (بەوہش) نيردراوہتە خواروہ بو ئيوە وه خواى ئيمە و خواى ئيوە بەكىكە وه ئيمە بو ئەو (خوا) گەردن كەچين.

چوارەم: دەرنەنجامى چاکە كارى:

أ- خواى گەورە لەگەل چاکەكاراندايە:

۱- {إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ} (النحل: ۱۲۸).

واته: بەراستى خوا لەگەل ئەوانەيە كە خويان پاراستووہ (لە تاوان) ھەروەھا ئەوانەش كە چاکەكارن.

۲- {وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ} (العنكبوت: ۶۹).

واته: وه كەسانى كە لە پىناو پرەزامەندى ئيمەدا تىكوشانيان کردووہ بەراستى پرىنموونيان دەكەين بو پربازەكانى خومان وه بىگومان خوا لەگەل چاکان دايبە.

ب- خوښه وېستی خواى گوره بو چاکه کاران:

۱- {وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ}

(البقرة: ۱۹۵).

واته: وه دارابی خوټان بهخت بکهن له ږی ی خوادا وه بهدهستی خوټان خوټان مهخه نه تیاچوونه وه وه چاکه بکهن بهراستی خوا چاکه کارانی خوښ دهوټ.

۲- {الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظِ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ

الْمُحْسِنِينَ} (آل عمران: ۱۳۴).

واته: نهوانه ی مال ده بهخشن (له ږی ی خوادا) له کاتی خوښی (دهوله مهندي) و ناخوښی دا و ږقی بهتینی خوټان ده خوښه وه و ده بوورن له خه لکی خواش چاکه کارانی خوښ دهوټ.

۳- {لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا

الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ} (المائدة: ۹۳).

واته: نه بووه و نی یه له سه ر نهوانه ی که یروایان هیناوه وه کرده وه چاکه کانیاں کردووه هیچ گوناھیک له وهی خواردویانه (نارهق و پاره ی قومار پینش حرام کردنیاں) نه گهر خوټان پاراستبی (له و چهرخه دا له وهی که حرام بووه له سه ریاں) وه باوه ږدار بووین و کرده وه چاکه کانیاں کردبی پاشان خوټان پاراستبی (له وهی که حرام کرابی) و یرواشیاں هه بویت (به وهی که هاتبی له لایه ن خواوه) پاشان به رده وام بووین له سه ر خو پارږی و چاکه کانیشیاں به چاکي کردبی وه خوا نه و چاکه کارانه ی خوښ دهوټ.

ج- پاداشتی چاکه کاری له دنیا ودواړوژدا:

۱- {وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَاَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ

نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ} (البقرة: ۵۸).

واته: بیړیکه نه وه کاتیک که ووتمان: بچنه نه م شاره (که قودسه) نینجا له وټ (هه ږچی ناره زوو

ده‌که‌ن) بخون به تیروته‌سه‌لی له‌هه‌ر لایه‌ک که‌حه‌ز ده‌که‌ن وه له‌ده‌رگاوه بچنه ژووره‌وه به مل که‌چی (به‌کرنوشه‌وه) وه بلین (خوایه) له‌گونا‌هه‌کانمان خوش ببه ئه‌وسا له‌گونا‌هه‌کانتان خوش ده‌بین وه له‌ئاینده‌دا پاداشتی چاکه‌کاران زۆرت‌تر ده‌که‌ین.

۲- {بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ} (البقرة: ۱۱۲).

واته: نه‌ه وانییه به‌لکو هه‌ر که‌سیک به‌راستی پروویکاته خوا و له‌هه‌مان کاتدا چاکه‌کار بیت ئه‌وه بۆ هه‌یه پاداشت له‌لای په‌روه‌ردگاریه‌وه نه‌ ترسیان له‌به‌ره و نه‌خه‌میش ده‌خون.

۳- {فَأَثَابَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ} (المائدة: ۸۵).

واته: جا خوا پاداشتیان ئه‌داته‌وه به‌هۆی ئه‌وه‌وه که‌ وتیان به‌ چهند باخیک که‌ پروبار به‌ ژیریاندا ده‌روات ده‌میننه‌وه تیایدا به‌ هه‌میشه‌یی وه ئه‌وه‌یه پاداشتی چاکه‌کاران.

۴- {وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ} (الأعراف: ۵۶).

واته: خراپه‌کاری مه‌که‌ن له‌زه‌ویدا پاش ئه‌وه‌ی که‌خوا چاکی کردووه ، وه هاوار و نزا به‌رن بۆ خوا به‌ترس و ئومیده‌وه به‌راستی میهره‌بانی خوا له‌ چاکه‌کارانه‌وه نزیکه‌.

۵- {لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ} (يونس: ۲۶).

واته: بۆ ئه‌وانه‌ی چاکه‌یان کردووه پاداشتی چاکتر (به‌هه‌شت) و زیاتریان هه‌یه (که‌ بینینی خوایه) ده‌م و چاویان داناگرئ (لێی نانیشتن) هه‌یج په‌هشی و ته‌پ و تۆزو ریسوا‌بییه‌ک ئه‌وانه‌ هاوری‌ی به‌هه‌شتن ئه‌وانه‌ له‌و (به‌هه‌شته) دان به‌ هه‌میشه‌یی.

۶- {وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ * وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ

وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعِ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ} (فصلت: ۳۳ - ۳۴).

واته: كى وتەى چاكترو بەجى ترە لەو كەسەى (خەلك) بۆلای خوا بانگ دەكات وە كارى چاكە دەكات و دەلى بىگومان من لە پىرى موسولمانانم.

چاكە و خراپە چوون يەك نين بە چاكترين شيوە وەلامى (خراپە) بدەرەوہ ئەوسا كەسى كە لە نيوان تۆ و ئەودا دوزمنايەتى هەيە وەك دۆستىكى دلسۆزو گيانى بە گيانى يە لى دىت.

لە كۆتايدا داواكارم لە خواى گەورە زياتر شارەزامان بكات لە ئاينە پىرۆزەكەى.

سەرچاوه:

۱- كتيبي : موسوعة نضرة النعيم فى مكارم أخلاق الرسول الكريم صلى الله عليه وسلم ،

لاپەرە: ۷۶ .

۲- بوختەى تەفسىرى قورئان، مەلا موخەمەد مەلا صالح.